

Ходова Г.О., Ковальова І.В.

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ У ДОНЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

На сьогоднішній день в умовах перехідної економіки та фундаментальних ринкових перетворень особливої актуальності набуває реформування пенсійної системи. Цей процес є необхідною умовою для інтеграції України до європейського простору. З 2004 року з набуттям чинності Закону України «Про недержавне пенсійне забезпечення» формується новий вид пенсійного страхування – недержавне пенсійне страхування. Але попри значний термін функціонування воно й на сьогоднішній день залишається мало затребуваним. Цим і зумовлено актуальність обраної теми.

Проблема недержавного пенсійного страхування достатньо широко освітлена серед вітчизняних вчених, серед яких Якименко Г.М., Рад Н.С., Омелянович Л.О., Руденок О.Ю. та інші.

Метою статті є вивчення стану та основних показників діяльності недержавних пенсійних фондів у Донецькій області.

Отже, на сьогоднішній день в Державній комісії з регулювання ринку фінансових послуг загалом по Україні зареєстровано 104 недержавних пенсійних фонди. Основна кількість їх зареєстрована у Києві, Донецьку, Харкові, Одесі, АР Крим, Львові. Розглянемо основні показники їхньої діяльності за 2009-2010 роки у табл.1.1., що сформована за статистичною інформацією Державної комісії з регулювання ринку фінансових послуг. Показники чистої вартості активів відображають різницю між вартістю активів та загальною сумою зобов'язань на певну дату. Більш високий показник є індикатором ефективності у абсолютній перевазі. Показники чистої вартості одиниці пенсійних внесків характеризують відношення чистої вартості активів до загальної кількості одиниць пенсійних внесків на певну дату. Цей показник дозволяє більш точно оцінити ефективність діяльності пенсійного фонду: якщо він більше 1, то фонд інвестує активи ефективно, якщо менше – неефективно.

Таким чином, пенсійні фонди ВВПФ "Причетність", ПФ "СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА" та ВВПФ "Пенсійна опіка" ефективно проваджують свою діяльність, про що свідчать високі темпи росту з показників чистої вартості активів та чистої вартості одиниці пенсійних внесків, а також перевищення показників чистої вартості одиниці пенсійних внесків на 1 грн. Так, у ВВПФ "Причетність" цей показник за 2010 рік становить 1,08 грн., у ПФ "СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА" - 1,35 грн., у ВВПФ "Пенсійна опіка" – 2,00 грн., що свідчить про послідовну та ефективну інвестиційну політику фондів. КПФ «СТИРОЛ», який обслуговує юридичних осіб мав скорочення вкладників, через що підвищилися обсяги пенсійних виплат та чиста вартість активів зменшилася майже на 50%, що призвело до падіння чистої вартості одиниці пенсійних внесків з 1,02 грн. у 2009 до 0,97 грн. у 2010 році. Але темп падіння кількості учасників та чистих активів набагато більший, ніж темп падіння чистої вартості одиниці пенсійних

внесків, що свідчить про грамотну та обережну політику фонду. Порівняємо структуру інвестиційних портфелів кожного з зазначених фондів на підставі даних Державної комісії з регулювання ринку фінансових послуг у табл. 1.2.

Таблиця 1.1. Динаміка основних показників недержаних пенсійних фондів у Донецькій області за 2009-2010 роки

Показники станом на:	Кількість учасників, осіб	Кількість вкладників-фізичних осіб, осіб	Кількість вкладників-юр. осіб, осіб	Пенсійні виплати з початку діяльності НПФ, тис. грн.	Чиста вартість активів, тис. грн.	Чиста вартість одиниці пенсійних внесків, грн.
КПФ "СТИРОЛ"						
31.12.2009	3345	0	25	10158,74	28118,48	1,02
31.12.2010	1524	0	19	18627,93	14395,07	0,97
Темп зміни, %	45,56	-	76,00	183,37	51,19	95,10
ВНПФ "Причетність"						
31.12.2009	5037	189	64	1312,34	8263,13	0,98
31.12.2010	5276	189	66	1466,48	11007,66	1,08
Темп зміни, %	104,74	100,00	103,13	111,75	133,21	110,20
ПФ "СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА"						
31.12.2009	635	2	11	156,58	879,20	1,00
31.12.2010	610	1	11	206,6	1133,67	1,35
Темп зміни, %	96,06	50,00	100,00	131,95	128,94	135,00
ВНПФ "Пенсійна опіка"						
31.12.2009	330	12	3	241,47	528,31	1,7
31.12.2010	265	3	3	356,75	504,3	2,00
Темп зміни, %	80,30	25,00	100,00	147,74	95,46	117,65

Таким чином, серед переліку об'єктів інвестування найбільшу увагу приділяють банківським депозитам та поточним рахункам, ощадним сертифікатам банків, акціям українських емітентів, банківським металам та іншим об'єктам інвестування. Дещо меншою популярністю користуються облігації місцевих позик, облігації українських підприємств та державні цінні папери. Не використовуються такі об'єкти інвестування, як цінні папери іноземних держав та підприємств, іпотечні цінні папери та об'єкти нерухомості.

Отже, виходячи із зазначеного вище, можна відзначити, що наразі в Донецькій області зареєстровано п'ять недержавних пенсійних фондів, з яких ведуть діяльність чотири КПФ «СТИРОЛ», ВНПФ «Причетність», ПФ «СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА», ВНПФ «Пенсійна опіка». Загалом зберігається позитивна тенденція ефективності діяльності фондів, окрім КПФ «СТИРОЛ», що у 2010 році втратив вкладників, і це мало вплив на суму чистих активів, але завдяки посту-

повій та комплексній політиці інвестування чиста вартість одиниці пенсійних внесків знизалася не так значно. Серед об'єктів інвестування недержавні пенсійні фонди зареєстровані в Донецькій області надають перевагу банківським продуктам та акціям українських емітентів, але для більшої ефективності необхідно диверсифікувати об'єкти інвестування.

Таблиця 1.2. Структура інвестиційних портфелів недержавних пенсійних фондів у Донецькій області у 2010 році

Об'єкт інвестування активів	КПФ «СТИРОЛ»		ВНПФ "Причетність"		ПФ "СОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА"		ВНПФ "Пенсійна опіка"	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Банківські депозити та поточні рахунки, ощадні сертифікати банків	311,74	2,66	8630,38	68,86	432,98	39,37	129,26	26,44
Державні цінні папери	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	134,65	27,55
Облігації місцевих позик	434,40	3,71	0,00	0,00	0,00	0,00	25,20	5,15
Облігації українських підприємств	1251,39	10,69	772,68	6,17	0,00	0,00	20,96	4,29
Акції українських емітентів	3568,67	30,49	231,54	1,85	428,05	38,93	97,46	19,94
Цінні папери іноземних держав	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Цінні папери іноземних емітентів	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Іпотечні цінні папери	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Об'єкти нерухомості	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Банківські метали	2469,69	21,10	1139,04	9,09	128,11	11,65	81,28	16,63
Інші об'єкти	3667,15	31,33	1758,69	14,03	110,50	10,05	0,00	0,00
Всього	11703,04	100,0	12532,32	100,0	1099,64	100,0	488,81	100,0

Тому слід розглядати недержавне пенсійне страхування, як один з способів з додаткового забезпечення громадян у непрацездатному віці, як один з важелів стимулювання галузей економіки, а саме банківської діяльності та великих підприємств. І, зважаючи на позитивні тенденції у функціонуванні зареєстрованих у Донецькій області недержавних пенсійних фондів, залучати населення до участі у недержавному пенсійному страхуванні, як самостійно, так і через корпоративне страхування.